El port de Pals i la història oral

Autor: Francesc Jutglar
Data de publicació: 19-09-2013

Una llegenda de la Costa Brava, recollida per En Miquel Martín, confirma les investigacions de l'Institut Nova Història

Els qui ens heu seguit una mica ja sou conscients de la destrucció i adulteració dels documents que resten sobre la nostra història, reescrita segons els interessos de la reialesa i els seus acòlits. Això fa que la nostra investigació, malgrat que necessàriament es basa en documents, no tingui el caire que esperaríem d'una investigació històrica ordinària, sinó més aviat d'una investigació policíaca, on cal descobrir les incoherències del relat, confegir una explicació versemblant dels fets i, finalment, confirmar-la a partir de més estudis documentals.

Fa una colla d'anys en Jordi Bilbeny ja tenia clar, i n'havia aportat proves, que el port de sortida del primer viatge de descoberta d'Amèrica havia de ser el de Pals d'Empordà, malgrat que actualment no existeixi un tal port. L'Albert Fortuny, entre d'altres investigadors, ha ampliat la recerca sobre l'antic port de Pals i ens ha explicat com, per exemple, va deduir que la petita torre que sempre es troba en els graus havia de ser una referència per ajudar els navegants a l'hora de localitzar l'entrada del port natural. I a la platja de Pals també hi trobem, encara avui, aquesta torre.

Doncs, bé: el passat dia de Sant Jordi vaig comprar-me el llibre Llegendes de mar de la Costa Brava, d'en Miquel Martín. És un llibre interessant, que combina llegendes purament fantasioses amb altres que donen detalls històrics (fins i tot amb noms i cognoms). A les pàgines 32-35 hi podem llegir una llegenda titulada El tresor fugisser de Pals. Es tracta d'una llegenda oral de Pals, contada per en Narcís Subirana i Feliu, del mas Corredor, i que comença d'aquesta manera:

"En aquells temps, a Pals, hi havia port. I la platja s'estenia terra endins fins gairebé tocar-se amb els Masos de Pals, on molts pescadors bastien les seves barraques per guardar-hi els ormejos. Encara no fa gaire es podien veure les antigues arcades sota les quals reposaven les barques. I encara avui, molt a la vora del que era el camí Ral, més enllà de la closa d'en Caçà, es pot veure una cova discreta i encofurnada entre els matolls. Era coneguda com la cova dels

Lladres, ja que per aquells boscos, corriols, puigs i camps abundaven els saltamarges, que o bé s'amagaven en aquella cova o bé hi amagaven els seus botins.

Fou durant aquells anys malsegurs quan un vaixell, carregat d'or i pedres precioses, atracà al port tot guiant-se per la torre de Mar. Portava aquell opulent regal, segons s'explica, a un destacat senyor de la vila reial de Pals per agrair-li la seva col·laboració en un viatge més enllà de les terres conegudes".

Aquests dos paràgrafs pràcticament ho diuen tot. No hi ha gaires opcions per a un lloc més enllà de les terres conegudes d'on es pugui tornar carregat d'or i pedres precioses.

Hi ha encara un altre detall que vull comentar i que remarco amb negreta. A peu de pàgina l'autor afegeix unes notes a tall de crèdits i de complement. Ens diu: "La torre de Mar o torre Mora es troba envoltada d'edificacions i oculta pels pins. Amb prou feines és visible des del mar, quan la seva funció primordial havia estat precisament ser un punt de referència per als navegants i, a més, alertar dels atacs pirates". La resta de la llegenda ens deixa ben clar que la platja de Pals era sorrenca, amb dunes mòbils. Per tant, encara no s'hi havia fet la coneguda tècnica de fixar-les plantant pins. La torre havia de ser, doncs, ben visible des del mar.

Si voleu saber on és ara el tresor haureu de llegir-vos el llibre.

Francesc Jutglar

BIBLIOGRAFIA

MIQUEL MARTÍN, Llegendes de mar de la Costa Brava; Edicions Sidillà, La Bisbal d'Empordà, 2012, p. 32-35.